

17.4.2023

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TILANNEKUVA VAALIKAUDEN ALUSSA

Oikeusministeriön hallinnonalan toiminnallinen ja taloudellinen tilanne on selostettu yksityiskohtaisesti oikeudenhoidon selonteossa, jonka eduskunta käsitteli loppuvuonna 2022 ja alkuvuonna 2023. Selonteko osoitti, että oikeudenhoidon rahoitusvaje on seuraavalla nelivuotisella kehyskaudella noin 90 M€ vuodessa. Tuosta summasta noin 75 miljoonaa kohdistuu oikeudenhoidon nykyiseen laajuuteen ja tehtäviin, loppu on selonteossa yksilöityjen oikeuden saatavuuden parantamistoimien kustannusta.

Hallituksen ennen vaaleja hyväksymään julkisen talouden suunnitelmaan otettiin oikeudenhoidolle lisämäärärahat, joiden suuruus perustuu OM:n ja VM:n virkamiesjohdon neuvotteluun. Summa on kehyskauden lopussa 50 M€ nykyistä kehystasoa korkeampi ja sen on arvioitu riittävän sillä edellytyksellä, että OM toteuttaa ripeästi selonteossa listatut kehittämistoimet ja onnistuu lisäksi viranomaisia palvelevien järjestelmien jatkokehittämisessä ilman merkittäviä takaiskuja. OM:llä ei siksi ole oikeudenhoidon nykyisiin tehtäviin perustuvia lisämäärärahaesityksiä. Selonteossa kuvattujen kehittämistoimien kustannukset ovat suuruusluokaltaan 20 M€ ja niihin palaamme hallitusneuvottelujen aikana. OM haluaa lisäksi muistuttaa, että poliisin rikostorjuntaan osoitettavaa lisäresurssit tuottavat kustannuksia koko rikosketjulle. OM:n hallinnonalan viranomaiset tarvitsevat siksi lisäresursseja vakiintuneessa suhteessa koko rikosketjun toimijoille (1 euro poliisin rikostorjuntaan → 1,36 euroa OM:n hallinnonalan toimijoille).

Oikeudenhoito on julkisen palvelutehtävän hoitamista, jonka kustannukset muodostuvat miltei kokonaan palkkakuluista, tilakustannuksista ja tietojärjestelmäkustannuksista. Kasvutoimia hallinnonalalla ei ole eikä edellä kuvatusta syystä myöskään säästötoimia. Hallinnonalan vaikutukset taloudelliseen toimeliaisuuteen ovat välillisiä. Rakenneuudistuksina OM on viemässä eteenpäin oikeusapu, edunvalvonta ja velkaneuvonta -kokonaisuuden muodostamista valtakunnalliseksi oikeuspalveluvirastoksi, mikä valmisteltiin pitkälle jo edellisellä hallituskaudella. Tämän vaatima lisärahoitus (1,7 M€ / vuosi 2025 alkaen) on mukana JTS-kehyksessä. Lisäksi ministeriö pitäisi tarpeellisena viedä eteenpäin toisen samoin valmistellun rakennehankkeen, jossa koottaisiin lukuisat pienet toimijat (kuten valtuutetut) yhteisen hallinnon alle. Tämän lisärahoitus (0,5 M€ /vuosi 2025 alkaen) ei sisälly JTS -kehykseen, koska ministeriö ja suoraan sen yhteydessä toimivat erityisviranomaiset eivät olleet selonteon piirissä.

Hallinnonalan merkittävin rahoituspaine tulee vaalikaudella Rikosseuraamuslaitoksen laitostamien uudistamisesta. Kyseessä on usean vaalikauden kestävä hanke, jolla voidaan vaikuttaa merkittävästi vankeinhoidon kustannustasoon pitkällä tähtäimellä. Tälle vaalikaudelle esitetty lisämääräraharave on 20 M€ vuositasona.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Oikeusministeriön omat resurssit on edellisellä vaalikaudella toistuvasti todettu riittämättömiksi sille osoitettujen vastuiden hoitamiseen. Ministeriö on saanut vaalikauteen sidottua lisärahoitusta mutta myös pysyviä lisämäärärahoja. Ministeriö on valmistellut omat "hallitusohjelmakorttinsa" siten, että niissä tuodaan esille mahdollinen tarve erillismäärärahoihin. Lainvalmistelun laatua koskevien koko valtioneuvostoa palvelevien tehtävien hoitamiseen tarvitaan 0,3-0,5 M€. Ministeriön lainvalmistelun ja politiikkavalmistelun kokonaislisätarve on selvästi tätä enemmän. Tämä resurssitarve tulee arvioida, kun OM:lle hallitusohjelmassa osoitettavat vastuut ovat tiedossa.